

SAKSFREMLEGG

Sak nr.

Saksmappe nr: Arkiv: Saksbehandler:
2018/3137 A20 Liv-Astrid Egge

Til behandling i:

Saksnr	Utvalg	Møtedato
	Grunnskole-, barnehage- og kulturutvalget	
	Kommunestyret	

Forsøk med hjemmeleksefri skole

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Erfaringene Sylling skole gjør med leksefri skole evalueres og deles med de andre skolene i Lier.
2. Avgjørelsen om hvorvidt den enkelte skole skal være leksefri tas på skolen i samarbeid mellom skolens ledelse, lærere, SU, FAU og elevråd.

Bakgrunn for saken

Ninnie Bjørnland (SV) bestilte følgende sak som ble vedtatt med 26 stemmer mot 23 stemmer: «Sak om forsøk med hjemmeleksefri skole»

«Tiden er moden for å prøve ut hjemmeleksefri skole. Flere skoler har innført å gjøre alt skolearbeidet på skolen, med gode resultater. Dette må vi klare i Lier også! Målet vårt er at alle elevene i fremtiden skal få gjøre leksene på skolen, med lærer til stede. Det vil gi bedre læring og motarbeide sosiale forskjeller, og gjøre livet litt bedre for skolebarna og foreldrene deres.

En hjemmeleksefri skole kan gjennomføres på forskjellige måter. Det er derfor nødvendig å få dette belyst i en sak, slik at kommunestyret kan ta stilling til om, og i så fall på hvilke måter vi kan prøve ut dette i Lierskolen. Det er en forutsetning at ansattes tariffavtaler overholdes og at ansattes organisasjoners medbestemmelse ivaretas. I tillegg må det i saken legges frem forslag til hvordan elevene og foreldrene kan høres.»

Rådmannens saksutredning

Lekser og lovverk

Det er ingen direkte hjemmel i opplæringsloven for å gi lekser. Det er skolen selv som avgjør om den vil pålegge elevene lekser, og et flertall av skolene har valgt dette. Skolen kan imidlertid velge å organisere opplæringen uten å gi elevene hjemmearbeid. Det sentrale er at skolen legger opp opplæringen slik at den er egnet til at eleven kan nå kompetansemålene.

Elevene har en plikt til å delta aktivt i opplæringen, jf. opplæringsloven §§ 2-3 fjerde ledd og 3-4 annet ledd. Bruken av lekser må kobles til opplæringen og gjennomføringen av denne, og kan således ha en viktig funksjon i elevens læringsarbeid. Målene for elevenes opplæring er angitt i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Her er det formulert kompetansemål, og elevens kompetanse blir vurdert ut fra graden av måloppnåelse.

Lekser kan også ha en viktig funksjon i samarbeidet mellom skole og hjem. Dette vil gi foreldrene en mulighet til å ta del i elevens opplæring. Hjemmeleksefri skole kan medføre at foresatte må informeres om elevens læringsutvikling også utenom de ordinære utviklingssamtalene. På skoler som gir hjemmelekse har foreldre et ansvar for at barna gjør lekser, men skolen kan ikke forutsette at det gis faglig hjelp hjemme.

Undervisningen som eleven får, skal være uavhengig av fire sentrale punkter:

- Foresattes akademiske forutsetning
- Elevenes sosiale og kulturelle bakgrunn
- Elevenes faglige forutsetninger
- Foresattes økonomiske ståsted

Det er her hjemmeleksene som gis i dag kan bidra til å reprodusere ulikhetene i samfunnet.

Det kan forklares slik:

- Elever med foreldre med høyere utdanning vil ha et fortrinn ved at de i større grad har mulighet til å få adekvat leksehjelp fra foreldrene.
- Elever som bor i familier der økonomien er god, har også større mulighet for å få tilgang til god leksestøtte ved at foreldre kan kjøpe slik hjelp, enn barn som bor i familier der økonomien er dårlig.

Den ideelle hjemmelekse:

Den ideelle hjemmeleksen skal være en videreføring av allerede kjent stoff. Oppgavene skal være en forlengelse av skolearbeidet, og elevene skal kunne mestre hjemmeleksene uten hjelp av foresatte. Forarbeidet til leksene skal være gjort på skolen, og skolen må gjennomgå leksene/gjøre etterarbeidet kort tid etter at leksene er ferdigstilt. Hvis det går for mange dager mellom hjemmelekse og etterarbeid/tilbakemelding, mister leksen sin læringsverdi. Mengden lekse bør også være gjennomtenkt og tilpasset hver enkelt elevs forutsetninger for å kunne mestre dette. Det foreligger ingen nasjonale standarder eller føringer på hjemmelekser.

Hjemmeleksefri skole

Hjemmeleksefri skole innebærer at alt skolearbeid gjøres i undervisningstiden. Sylling skole har allerede startet med dette, men vil beholde leselekser både på barne- og ungdomstrinnet. Skolen vil legge til rette for at elevene får den repetisjon de trenger i løpet av skoledagen. Det blir ingen utvidelse av skoledagen, men det vil være lærere til stede i alle midttimer som kan veilede elever som har behov for det. Alle elevene vil ha like forhold, og lik tilgang til hjelp. Dette vil på sikt kunne bidra til mindre ujevnheter mellom elevene.

Viktigheten av leselekser

Lesing er en grunnleggende ferdighet. Alle fagene i skolen krever at elevene kan lese tekst. Forklaringer i mattebøker er tekst, og det er egne tekstoppgaver i faget. Mat og helse avhenger av at elevene kan lese en oppskrift. Kunst og håndverk har skriftlige instruksjoner og kriterier for vurdering. Informasjon om og i samfunnet vårt er i stor grad bygget opp rundt tekst, og elever som ikke kan lese, faller utenfor både i skole og senere i livet.

Elever skal lære seg å lese mange ulike typer litteratur; skjønnlitteratur, sakprosa, instruksjoner, lover og regler, oppskrifter, rutetabeller og mye annet. I tillegg skal elevene lære seg å lese på ulike måter. De skal beherske ulike lesestrategier. Leseleksen bør gis med tekster fra ulike/alle fag. Læreren bør ha fokus på ulike lesestrategier og ha ulike mål med lesingen. Elevene bør også lære seg å være kritisk til det de leser; stille spørsmål, trekke inn egne erfaringer, undre seg over og utfordre teksten.

Leselekser utenfor undervisningstid er en nødvendighet for at elevene skal få nok mengdetrening til å kunne bli habile lesere. Når elever blir gode lesere, vil de også kunne finne gleden ved å lese. Det er viktig at leselekser er tilpasset elevens leseferdigheter. For vanskelig tekst kan gjøre at eleven gir opp.

Når foresatte skal hjelpe til med leselekser, bør de få informasjon om ulike måter å gjøre dette på. Den ene måten passer for noen barn og en annen måte for andre. Feil oppfølging, tvang og kringel om leseleksen, kan føre til at eleven vegrer seg for å lese.

Forskning om lekser:

John Hatties (utdanningsforsker fra New Zealand. Kjent for sin forskning på hva som har størst effekt på elevenes læring) viser at lekser er positivt, men *gjennomsnittseffekten* av lekser for elevers læring er forholdsvis lav. En positiv effekt forutsetter at elevene får tilbakemeldinger fra lærer, og at det gis riktige lekser. Forskningen hans viser at effekten av lekser er lavest for de yngste barna. Andre forskere viser til at de yngre barna ikke ser sammenhengen mellom lekser og det å ta ansvar. De ser lekser som noe som tar tiden bort fra ting de heller vil gjøre. (Westlund).

Videre viser Hatties forskning en 15% økning i studieprogresjonen som følge av lekser som gis på riktig måte og med tilbakemeldinger.

Forskning på lekser er sprikende – noen viser effekt mens annen forskning viser liten eller ingen effekt.

Lekser avhenger av den enkelte lærer på den enkelte skole. Dette gjør at elevene innad i kommunen, og også innad på hver enkelt skole, og i noen tilfeller i hver enkelt klassegruppe, har vidt forskjellige typer og mengder lekser. Forskning viser at det er stor variasjon i om stoffet er kjent for elevene, og det er svært ulik praksis blant lærerne i hvilken grad leksene gjennomgås, eller om det gis konstruktive tilbakemeldinger på arbeidet som er gjort hjemme.

Lekser og tidspress

Våre yngste elever fra 6-9 år har gjerne en «arbeidsdag» som er lengre enn det voksne har. Mange starter på SFO fra kl. 07:00 og kan bli hentet så sent som kl. 17:00 på noen skoler. Etter skoletid har mange barn organiserte aktiviteter flere dager hver uke. Både familier og barn er presset på tid, og lekser er for mange barn og voksne et betent tema. Det kan føre til stress og dårlig samvittighet, og skape konflikter i hjemmet.

Ikke alle foresatte har mulighet til å hjelpe barna med leksene, og ikke alle barn klarer å sitte konsentrert hjemme etter en lang dag med SFO, skole og aktiviteter. Mange skolebarn har søsken som også kreve hjelp og oppmerksomhet. For elever som strever med skolefagene, kan lekser være en bekreftelse på at det er noe de ikke mestrer. De har kanskje slitt seg gjennom skoledagen, og når de kommer hjem får de enda en bekreftelse på at de ikke «når opp». Det er svært demotiverende og kan ødelegge muligheten for en positiv innstilling og relasjon til skolen.

Barn fra 5. trinn har ikke lenger SFO før og etter skolen, og mange er opptatt med organiserte aktiviteter etter skoletid. Ettersom barna blir eldre, øker vanskelighetsgraden på skolearbeidet, og mange foresatte har dårligere forutsetninger for å stille med adekvat leksehjelp hjemme.

Leksehjelp

Leksehjelp ble lovfestet i Opplæringsloven §13-7a i 2010. 8 timer per uke skal fordeles fra 1. til 10. trinn. Kommunene selv velger hvordan timene skal fordeles mellom trinnene. Lier kommune startet med å tilby leksehjelp for 1. til 4. trinn, men det er etter hvert blitt endret til 5. til 8. trinn. Noen skoler bruker assistenter, noen bruker lærere og inspektører til å drive leksehjelpen.

Leksehjelp er frivillig. Det er ikke alltid de som trenger det mest som møter opp på leksehjelpen. Spørsmålet er om det mest effektive ville være å utvide skoledagen med timer til egenarbeid/lekser slik at elevene kan få den repetisjon de trenger. Dette er gjort på skoler som har hatt god erfaring med hjemmeleksefri skole. På disse skolene har de «lekser», men de gjøres på skolen i obligatoriske timer.

Bærum kommune har hatt forsøk med leksehjelp med lærer til stede. Dette har gitt gode resultater.

Medvirkning

Diskusjonen om hvorvidt skolen skal være leksefri bør tas på den enkelte skole. Det er viktig at elever, foresatte og ansatte høres. Hver skole har samarbeidsutvalg (SU), Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU), elevrådet og Lokalt medbestemmelsesutvalg (LMU) som bør høres i saken.

Oppsummering

Vi har sett på internasjonal og nasjonal forskning om effekten av hjemmelekser, samt resultater og erfaringer fra andre skoler i Norge som har valgt å innføre hjemmeleksefri skole. Kort oppsummert viser forskningen at lekser som gis på riktig måte kan ha en positiv effekt på elevenes læring, men at mye av leksene som gis i dag ikke gis på riktig måte. Videre viser forskning at riktig gitte lekser har en positiv effekt på læringen for elever med høy sosioøkonomisk bakgrunn, men at elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn som får mye lekser, presterer dårligere enn elever med tilsvarende bakgrunn som får mindre lekser.

Forskningen viser at bruk av hjemmelekser kan forsterke ulikhetene mellom elevene, i sterk kontrast til målet om å utjevne forskjellene.

Avgjørelsen om hvorvidt skolen skal være leksefri drøftes på den enkelte skole i samarbeid mellom skolens ledelse, lærere, foreldre, elever og tillitsvalgte.

Sylling skole har satt i gang en prøveordning med hjemmeleksefri skole i skoleåret 2018/2019. Leselekser er det eneste hjemmearbeidet elevene får.

Tips til videre lesing:

<https://utdanningsforskning.no/artikler/leseleksa-er-mer-enn-et-antall-sider/>

<https://www.aftenposten.no/familieogoppvekst/16-tips-til-hvordan-fa-barn-til-a-lese-7277b.html>

Artikkel i Aftenposten om Digermulen skoles innføring av hjemmeleksefri skole:
<https://www.aftenposten.no/norge/i/8wok2/--Bedre-resultater-med-leksefri-skole>

En elev skriver om viktigheten av lekser:
https://www.bt.no/btmeninger/debatt/i/Kyn7/Leksefri-skole-Nei_-takk